

Técsi Zoltán:

A mundér becsülete

**Iváncsik Imre politikai államtitkár
a haderóreformról**

– *Nem hálás dolog éppen most a honvédelem államtitkárának lenni. Riasztó számok keringenek hadseregünk elavult, illetve meghasonlott eszköz- és személyi állományáról, egyfelől a túlzott garasoskodásról, másfelől a pazarlásról. A feladat ismert és deklarált: megújítani egy olyan hadsereget, amely a rendszerváltást követő kísérletek során csakis megújulni nem tudott. Ellenben nyelte a pénzt, s nyeli máig: „felettese”, Juhász Ferenc miniszter megközelítésével élve, kétszer olyan drágán működve, mint a tízszer ekkora ukrán haderő. Ön ezt az átalakulást civilként vezényli. Lát-e reményt a (pérez)folyó folyásának megváltoztatására?*

– Kezdem ott, ahol a kérdező kezdte, s ami nagyon határozott állásfoglalás részemről: kifejezetten hálás feladatnak tartom a haderő – amúgy szükségszerű – megreformálását, és magam is hálás vagyok a sorsnak, hogy éppen most, megbízatásom ideje alatt vált lehetővé, hogy egy ekkora fába vágjuk a fejszét. Hogy civilként tudok-e használni, arról csak annyit: az előző két parlamenti ciklusban honvédelmi bizottsági tag voltam – előbb kormánypárti, majd ellenzéki képviselőként –, így több oldalról látom ugyanazt a problémát.

– *Elnézést a szójátékért, de a háta mögött már annyiszor elsütöttem, hogy most illenék kihasználni az alkalmat, és szemtől-szemben is felvállalni: Iváncsik Imre így lett gombaszakértőből bombaszakértővé! Elvégre közismert magánemberi érdeklődése, amivel a gombák felé fordul.*

– A vicc jó, bár az én szememben a gombák máig előrébb vannak a bombáknál! Számomra ugyanis a természettel való kapcsolat messze-messze megelőz minden, technikával való foglalkozást.

– *Lehet ebben a katonás közegben egyáltalán természetes gondolkodni? Úgy értem, egy civil ember számára nem idegen a hadsereg világa?*

– Nem, meglepő módon egyáltalán nem az, sőt, kifejezetten azt érzem, most van csak igazán szükség az egyszerű gondolkodásra, a tisztánlátásra, az ügyek végigvitelére, nem a harcmezőkön, hanem a hétköznapi életben tanúsított elszántságra, egyszerűen a civil kurázsira. Mert, nagyon nehéz a helyzet, nagyon nehéz ez az örökség. Nem akarok mindent az előző kormány nyakába varrni, meg az azelőttiébe, és így tovább, hiszen az semmiképp nem volna korrekt. Be kell látni: abszolút alkalmatlan tömeghadsereget örököltünk annak idején a Varsói Szerződéstől, és ezt kell most fokozatosan, lépésről-lépésre átalakítani, hozzáigazítani a kor, azon belül a NATO kö-

vetelményeihez. Az viszont tény – és ezért nem is hallgathatom el –, hogy az előző kormányzat történelmi bűnt követett el a dolgok elodázásával, azzal, hogy „ellébecolt” négy évet. És látszólag nem is vett tudomást azokról a szorító tényezőkről, mi több, a közvélemény előtt is letagadta azokat a súlyos bírálatokat, amiket a NATO-ban nem azért fogalmaztak meg, mert ők mindenáron a hozzájuk való igazodást szorgalmazták, hanem azért, mert ott a tapasztalt, jól képzett szakemberek világosan látták, hogy a mi hibás struktúrájú hadseregünk nem alkalmas védelmi feladatok elvégzésére. És a mi hasonlóan jól képzett és tapasztalt magyar katonáink, védelempolitikai szakembereink ezt pontosan ugyanúgy tudják, tudták.

– *Védi, vagy támadja, felmenti vagy elítéli a hon védelmének önök előtt ténykedő felelőseit?*

– Akkor egyértelműbben fogalmazok: az előző vezetésben nem érzékelttem azt a szakmai alázatot, elszántságot, és azt a támogatottságot sem, mint amit most adottnak látok. Ennek igazolását érzem abban, hogy Juhász Ferenc még csak kijelölt miniszter volt, mikor a kormányfő oldalán Brüsszelbe látogatva igen **kemény bírálatot** kellett elszenvednie a NATO főtitkárától. Ez persze nem neki, hanem az országnak szólt, nem másért, mint az előző időszakért. Főleg azért, mert elvesztegettük az éveket, nem teljesítettük vállalásainkat, és nem fogtunk hozzá a hadsereg olyan módon való átalakításához, amelyet akár a kor parancsának is tekinthettünk. De volt egy fontos mondat a bírálaton kívül, ami már nekünk szólt, s biztatást adott a munkához. Úgy fogalmazott: a kormányváltás megfelelő pillanat a változtatásra. És mi ezt a pillanatot, pontosabban ebben a négy évben rejlő lehetőséget akarjuk megragadni arra, hogy olyan visszafordíthatatlan változásokat indítsunk el a honvédség berkein belül, ami végül oda vezet, hogy tíz év alatt **professzionális**, korszerű technikai eszközökkel felszerelt, kiválóan kiképzett, és valamennyi szövetségessel begyakorlottan együttműködni kész hadsereget hozunk létre.

– *Ebben a sorrendben...?*

– A felsorolásban tényleg minden egyes kitételnek megvan a maga jelentősége. Mert a helyzet ma az, hogy vannak nagyon jól képzett katonáink, vannak magas színvonalon teljesítő alakulataink – amelyek jó néhány külföldi békemissziót megjárta mára –, viszont ettől erősen eltérő az egész rendszer. Örökségünk egy rakás felesleges eszköz, olyan képesség, amire a mai körülmények között már nincs szükség. És nagyon kevés az olyan alakulatunk, mely minden körülmények között alkalmazható, bevethető, telepíthető. Amit el kell érünk, az éppen az, hogy „tömegesen”, pontosabban a megfelelő számban álljanak rendelkezésre olyan képességek, olyan alakulatok, olyan katonák, amelyek és akik jól felkészültek, jól fel vannak szerelve, jól begyakorolták az adott tevékenységet, és ha szükséges, **a világ bármely pontján** meg-

állják a helyüket. Képzettségük, nyelvtudásuk, összekovácsoltságuk olyan színvonalú, hogy bármely nemzet katonáival zavartalanul együtt tudnak működni, illetve kiállják az összehasonlítást.

– *Megérett a helyzet egy huszárosan végrehajtandó haderőreformra, ami már a negyedik kísérlet a rendszerváltás óta. Ez azonban – a derűlátáson és kincstári optimizmuson túl – komoly érvágásokat is jelent, konkrétan, emberi sorsok durva befolyásolását. A reform tavaly nyári bejelentésekor ugyan még egyáltalán nem, majd később sem elsősorban radikális létszámleépítésekről esett szó, mostanra azonban körvonalazódni látszik, hogy az átcsoportosítás önmagában nem oldhat meg semmit! Laktanyák bezárására is szükség lesz. Megvan-e a szaktárcában az ehhez szükséges lélekjelenlét, állhatatosság és főleg következetesség, és személy szerint Ön milyen lelkiürettel vág neki ezen elkerülhetetlennek tűnő változtatásoknak?*

– Szisztematikus, logikusan felépített és hosszú munka jelentős részén vagyunk túl. De tudjuk jól, még sok van hátra a végrehajtás elkezdéséig is. A miniszter a kompromisszumos javaslatok alapján eldöntötte, mi az ő személyes javaslata, ez a kormány és a honvédelmi bizottság elé került, és aztán megindult egy nagyon intenzív kommunikáció és egyeztetés a társadalommal, illetve az érintett önkormányzatokkal és a parlamenti pártokkal. Előttünk áll a közvélemény megnyugtatóján túl az ágazat minden résztvevőjének tájékoztatása is, hiszen mindez őket fogja a legkellemtlenebbül érinteni. Mondom, nagyon nagy munka, eleddig példátlanul összetett változás, ami ránk vár! Az azonban máris tisztán látszik, a mostani felülvizsgálatot nagyon sok minden megkülönbözteti a korábbiaktól. Az ez előtteknek kimondottan és egyértelműen az volt a céljuk, hogy redukálják a hadsereg létszámát, az alakulatok számát, annak érdekében, hogy a felesleges kapacitásokat felszabadítsák, egyáltalán működőképes maradjon a mechanizmus. Ezzel szemben mi nem állnánk meg itt, sőt, elsősorban nem ez a reform hatósugara! Kockázatelemzésből indultunk ki, miközben újrafogalmaztuk az ország biztonságpolitikai céljait, külső veszélyeknek való kitettségét. Ez alatt a tíz év alatt mely kockázatokkal kellett reálisan számolni, s melyekkel nem? Ehhez képest, mik azok a képességek, amikre a következő tíz évben szükség lesz?

– *Nem várjuk tehát a már nem létező ellent, hanem megkockáztatjuk: mi van, ha nincs is a bokor túloldalán ellenség, illetve ha volna, megvéd tőle a ránk vetülő védőszárny. Elnézést, hogy ennyire együgyű természeti képpel érzékeltetem a jóval bonyolultabb helyzetet.*

– Pedig nagyjából erről van szó, a végsőkéig leegyszerűsítve! Közben zajlott az egyeztetés a NATO-val, és megvolt a szervezet prágai csúcsertekezlete, ami mindent felborított, s ahol az ismert okokból azokat a bizonyos vállalásokat kellett tennünk. Ezek sajnos előrehozott döntéseket indukáltak, amiket jobb lett volna a mi eltervezett

ütemezésünknek megfelelően meghozni. A történelmet ebben az értelemben sem mi írjuk, az ott és akkor elhangzottakhoz egyszerűen alkalmazkodnunk, idomulnunk kellett. Viszont ezek az új elvek természetesen már fontos sarokpontjaivá lettek a felülvizsgálatnak. Meghatároztuk; egyáltalán milyen alkalmazása lehetséges a jövőben a honvédségnek, ehhez milyen képességek kellene, azt hogyan tudjuk kifejleszteni a meglévő erők bázisán, következésképp ki kellett találnunk, melyek azok, amelyeket fejleszteni kell, s melyek azok, amelyeket radikálisan vissza kell fejleszteni, vagy éppen felesleges voltuk miatt teljesen meg kell szüntetni.

– *Katonás beszéd. Mi menekül át a múltból, ha úgy tetszik, a Varsói Szerződés maradványaiból, és mi masíroz a feledésbe?*

– A mostani állás szerint, vagyis a kormány és a parlament elé beterjesztett változat szerint Szentkirályszabadját teljesen felszámoljuk, miközben az ottani erőket nagyrészt Szolnokra csoportosítjuk át, s terveink szerint ugyanez a sors várt a pécsi és a nagyorosi helyőrségre is. Léteztek ennél veszesebb változatok is! Nagyon gondos mérlegelések után jutottunk el ide. Úgy érzem, sikerült olyan kompromisszumokat és megoldásokat találni, amelyek radikálisan csökkentették a bezárásra szánt helyőrségek számát. A legdrasztikusabb változat szerint Hódmezővásárhely, Debrecen, Szentes és a nagy múltú szolnoki katonai repülőtér is „elveszett” volna. A mostani verzió szerint csak az oktatás szűnik meg Jász-Nagykun-Szolnok megye székhelyén.

– *Sokakat nem az ésszerű átalakítás, létszámcsökkentés zaklat fel, hanem az, ahogy a „vízfej” a helyén marad. Elborzasztó, és az egész világon példátlan, hogy létezik egy hadsereg, ahol a potenciális harcoló állománynál ezekkel népesebb a vezérkar és a „hivatalnok-hadsereg”, vagyis többen vannak, akik parancsolnak, mint akinek parancsolnak, ugyanakkor a csapatok a költségvetésnek mindössze ötödét használják fel évről-évre. Erről mi véleménye?*

– A gondolatom elébe vágott! A másik jelentős különbség a korábbi reformokkal szemben – amivel talán e fájó intézkedéseket is menteni tudjuk valamilyest –, hogy míg az előző átalakítások szinte teljes mértékben érintetlenül hagyták a háttérintézményeket és a minisztérium apparátusát, most nagyon komoly elhatározás született arra, hogy a jelzettek jóval kevesebb épületben, sokkal kisebb létszámmal lássák el feladatukat. Megelőzve a csapatok sorainak ritkítását, első lépésben ezer emberrel könnyebbült meg az irányító szervezet. Ennek folytatását a háttérintézmények összevonásával, ésszerűsítésével, költségtaakarékossággal és olyan megoldások alkalmazásával kívánjuk elérni, amelyek külső erőket is bevonnak és megmozgatnak, következésképp kímélik az állami pénzeket. Nem is azt határoztuk meg, hány fővel húzzuk összebb a hadsereg hierarchiáját, hanem mostantól az összes intézményünk működését feladatközpontúan kezdjük átvizsgálni. Mindent egybevetve fogadalmat

tettünk arra, hogy a járulékos költségeket a felére csökkentjük. Nem csupán komoly összegeket lehet megtakarítani, de a hadseregnek értelmet adó képességeket csak így tudjuk továbbfejleszteni, ahhoz technikai eszközöket vásárolni, és ezek révén a csapatok harckészültségét – évekre lebontott terv szerint – a lehető legmagasabb szintre emelni.

– *Hallani például olyan elképzelésről, hogy a laktanyák őrzését is civil egységekre, magyarán őrző-védő kft.-kre bíznák.*

– Humorosan hangozhat, mégse vicc: ennek a lehetőségnek a mérlegelése is komolyan felvetődik. Melyek azok az objektumok, amelyeknek őrzését – a sorkatonai szolgálat megszűnésével – külső erők bevonásával biztosítsuk, szolgáltatásként megvásároljuk. Ez kifejezetten azt a célt szolgálná, amit az előbb említettem: tényleges feladatokra összpontosíthassanak katonáink! Szándékunk szerint jól fizetett, jól kiképzett fegyverforgatókat szeretnénk hivatásosként és szerződésesként alkalmazni, így le kell vonnunk a következtetéseket is: melyek azok a posztok, ahol luxusnak számít más feladatokra kiképzett katonákat alkalmazni? A nemzetközi tapasztalatokat is figyelembe vesszük.

– *Mindenképp le kell számolni a kényszorsorozás intézményével?*

– Nem várható el, hogy odakényszerített, s mindössze hat hónapig a rendszerben tartott fiatalok a megfelelő módon vegyenek részt a hadsereg működtetésében, egyszerre szerevve elkötelezettséget és kellő tudást a haza védelméhez. Ráadásul, mint mondtam, egyértelműen olyan alakulatokkal kell megjelenünk a színen néhány éven belül, amikben olyan képességű katonáknak kell dolgozniuk, amely képességeket csak több éves kitartó képzéssel, gyakorlással, külföldi tapasztalatszerzéssel lehet elérni. Ehhez képest fél év csak konyhai munkák, legfeljebb laktanyaőrzés ellátásához nyújthat tudást. Ugyanakkor sok társadalmi feszültséget tudunk e kötelezettség megszüntetésével elkerülni.

– *Manapság kilenc éles lőszer és néhány liter gázolaj árán valósul meg egy vitézünk bevezetése az éleslövészetbe.*

– Így igaz! A magyar honvédség ma is működő elit alakulataiban azonban nem kilenc löszert használnak el a kiképzés során, és az ott folyó munka nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét. Nem egyszer fordult elő, hogy amerikaiakkal, britekkel közös gyakorlaton a magyar deszantosok kimagasló teljesítményt nyújtottak, és nemzetközi értékelésben is külön kiemelésben részesültek.

– *Olyan ez, mint a sport: képesek vagyunk verni a világot, a hátrányból kovácsolva előnyt. Az azért mégis feltűnő, hogy ma egy hadgyakorlat csak akkor csinálható végig, ha a rádió-adóvevők helyett a honvédek saját mobiltelefonjaikat mobilizálják. Ahogy, az egyik külföldi hadi bemutatón delegáltjaink „egyéni megoldásai”*

vezették célba hatból hatszor rakétáinkat, amire a nyugati hadseregek színe-java elérő felkészülési lehetőségeik mellett se mindig bizonyult képesnek.

– Felszereléseink korszerűtlenek, de azzal a többlettel, ami a magyarok sajátja, olykor még kompenzálhatók a különbségek. Azon vagyunk, hogy a jövőben már ne kelljen bevetni az özönvíz előtti eszközöket. A hagyományos tüzérséget például kivonjuk, megszüntetjük. Egyszerűen azért mert elavult, s nincs szüksége rá annak a hadvezetési filozófiának, amit követni akarunk. Miért tartjuk érdemesnek azt a nagyon nagy árat megfizetni a változásokért, az a következő. A magyar hadsereget területvédő, nehéz, lánctalpas és elavult tüzérségi eszközöket alkalmazó erőből könnyű, gyorsan mozgó és telepíthető, külföldön is bevethető erővé kell rövid időn belül alakítani, ami a mai kihívásoknak megfelelő fellépést eredményezhet. Ha továbbra is ragaszkodnánk az emberiség, szociális-foglalkoztatási szempontokhoz és ahhoz, hogy megtartsuk azt a technikát, amit nem kell, nem lehet, s nem is fogunk alkalmazni, akkor egyre mélyebbre süllyedne mindez, már csak saját súlya miatt is. Ezzel szemben mérlegeltünk és arra jutottunk, az elkövetkező tíz évben nem kell számítanunk arra, hogy Magyarországot egy másik állam fegyveres ereje fenyegetse, sem arra, hogy magát a NATO-t, mint szövetségest támadás éri. Sokkal inkább kalkulálnunk kell a tömegpusztító fegyverek és a **terrorizmus** elterjedésével, a **terrorizmus és a szervezett bűnözés összefonódásával**, a migráció egyéb kísérőjelenségeivel. Csupa olyan veszélyeztetettség és kockázat állt elő az ezred végére, ami ellen tankokkal nem sokra megyünk. Jóval többet érnek a körvonalazott könnyű felszereltségű, elit, de mindenképpen jól kiképzett katonák, akik több nyelven beszélnek, jól ismerik a közelharcot, s együtt tudnak működni más országok katonáival.

– *Ijesztő szám kering a reform tervezett áráról. A háromszáz-egynéhány milliárdos mostani éves hadikiadáshoz képest mintegy négyezer milliárd a tíz évre előirányzott végösszeg. Ezer-ezeröttszáz milliárdból állítólag már a komplett műszaki hátterünket ki lehetne cserélni.*

– Ez természetesen mindent magába foglal, a leépítés költségterheitől az alkatlak felállításán és fenntartásán át a módszeresen megtervezett nagybeszerzéséig. Megvan az előzetes menetrendje, melyik évben milyen egyéni és vegyvédelmi felszerelést, milyen lőfegyvert és elektronikát szereznénk be. Beleértendő ebbe az összegbe a **megemelt fizetések** is, amiknek értékét igenis meg akarjuk tartani hosszú távon. Méltó ellentételezés nélkül nem várható el semmilyen változás. És elmondani sem lehet ilyen hirtelen, mi mindennek kéne még beleférnie ebbe a keretbe! Ennek eredményeként azonban tervszerűvé, követhetővé, sőt **ellenőrizhető-**

vé válna a hadsereg elkövetkező tíz éve. Mert mindaz, amiről beszéltem nyilvánosan, bárki számára nyomon követhetően zajlana.

– *Közel a győzelem?*

– Igen. Egy biztos: stabilitást ígértünk, és ezt joggal kérhetik számon rajtunk. Azonban amikor szembesültünk a helyzettel, mit jelenthet ez a „stabilitás”, ha semmit nem változtatunk meg, az eredmény egyértelművé vált. Szavahihetlenség és teljes ellehetetlenülés a szövetségesek körében, míg a másik oldalon leromlott, mozgásképtelen, feleslegesen nagy és felesleges képességeket fenntartó hadsereg. Rossz körülmények és nehéz feltételek között dolgozó gárdával, ami ráadásul mostani állapotában finanszírozhatatlanná vált. Maradt az előre menekülés. Hogy ne csak néhány alakulatunk álljon helyt, hanem váljon elitté az egész magyar honvédség!

– *Erőt, egészséget az elmondottak keresztülviteléhez!*

Técsi Zoltán 1969. január 13-án született Kisvárdán. Környezetvédő, újságíró. A Szolnokon megjelenő Új Néplap, majd a Jászkun Krónika című napilap munkatársa volt. Tokajban él.